

Dontsettinghe
VAN
BERGEN OP
ZOOM,

Gheschiet inden Jaere 1623.

Op den Reghel:

Menich acht een Stadt ghevonnen
Eer den krijgh vvel is begonnen.

Ghespeelt binnen Amstelredam / op d'Oude Kamer
In Liefd' Bloeyende. Den 9. April 1624.

GHEDRVCKT T'VRECHT,
By Jan Ameliffz/ Boeck-vercooper/ in't vergulden A.B.C.
ANNO 1624.

D'Ontsettinghe van

BERGEN OP ZOOM

Gheschiet inden Jaere 1623 ¹⁾

Op den Reghel:

Menich acht een Stadt ghewonnen

Eer den krijgh wel is begonnen.

Ghespeelt binnen Amtelredam / op d'Oude kamer

In Liefd' Bloeyende. De 9. April 1624.

GHEDRUCKT t' UTRECHT,

By Jan Amelissz / Boeck-vercooper / in 't vergulden A.B.C.

ANNO 1624

¹ Opmerkelijk dat deze publicatie aangeeft dat de belgering door Spinola in 1623 zou hebben plaatsgevonden, terwijl het volgens andere publicaties toch 1622 moet zijn.

VOOR-REDEN DES SPELS

Also by den Conink van Spaengien ende zynen Raet beslooten was, haere macht weder voor Berghen op Zoom te toonen, soo is deselve belegeringhe by den Marquis Spinola ende Don de Valasco met een schrickelijck gheweldt by der handt ghenomen,alwaer se haere macht dapper op ghebruycten endevele aenslaghen int werck stelden; Doch zijn eygentlijck alle ghemist ende door onse vrome,vrye Bataviers te niet ghebracht:

Dit Beleghe een tijdt langh duerende, hebben de Ho: Mog: Heeren Staten Generael gheresolveert, den Prince van Orangien (die met alle zyne macht ontrent Schencke-schans lach) te senden tot ontsettinge van dese Stadt, die haer tot het lest toe als vroomme Batavieren ghetoot ende ghedraghen hebben, ghelijck, sy oock ghedaen hebben ten tyde des Princevan Parma.

Dese Ontsettinghe sullen wy eygentlijck vertoonen, als oock 't weder innemen van de Stadt Steenberghen, welcke noch inghenomen wordt van de geene die so langh des Vyands macht voor Berghen wederstaen hadden, ende die den Vyandt had ghemeent te doen suffen, als hy de Hoogh-duytschen inden Pals dede, dachte dese Stadt oock te vermeesteren, ghelijck hy Steenberghen dede,maer moste alles verlaten,ende weder met schande vluchten, soo das wy wel met recht moghen seggen den Regel deses Spels,dat

Menich acht een Stadt ghewonnen,

Eerden krijgh wel is begonnen.

Dies goet-gunstige Toe-hoorders, dewyle wy dit ontset met yver by der handt ghenomen hebben, soo hopen wy dat het de beminders des Vaderlands aengenaem sal zyn, biddende derhalven ons een goet ghehoor te willen mede delen, op dat wy 't Spel met lust ende yver vertonen mogen, &c.

Personagien

Pr. Maurits van Nassau;
Pr. Henrick van Nassau;
Pr. Ernst van Nassau;
Pr. Ernst van Mansveld;
Twee Staten;
Lambert Charles;
Cornel Ryhoven;
Cornel Morgan;
Cornel Famars;
Cornel Hindersom;
Cornel Lokeren
Joncker Willem;
Cap. Backer;
Mr. Balfort;
Capiteyn Raefdexter;
Capiteyn Preau;
Capiteyn Carry
Friers Luytenant;
Twee Soldaten;
Trompetter;
Bode;

Overlopers;
Vertoonder;

Conink van Spangien;
Infante van Brussel;
Ambrosius Spinola;
Don Valasco;
Don Cordua;
Don Ian de Portugael;
Gr. Henrick vanden Bergh;
Inigo de Borgia;
Guilhelmo de Sparto;
Gouverneur van Steenberghen;
Spaens Capiteyn;
Spaense Soldaten;
Bode van Spaengien;
Paep;
Eerste Hovelingh;
Tweede Hovelingh;

den Spion;
Toornwachter.

EERSTE BEDRYF

Conink van Spaengien, Bode, met twee Hovelinghen

Conink

Het IJsselijck ghedruys mijns donderende Stem
Doet dat de Volckeren ick van gants Europa tem
/
Europa niet alleen / maer Asien en Afrijcken,
Moet willigh en buygh-saem voor dees mijn
kroone wijcken:

Voor dees kroon / mijn waerde kroon die my is aenghestorven
Waer toe ick oock 't beheers ders Scepters heb verworven
Die schricklijc wort ontsien van Turcken en van Carth /
Van Pool / en Moscovit / en den halstercken Parth
Van Vranck / van Sweed / jae alles moet het wijcken.
Wie is die hem dan derft by Spaengien verghelycken
In groote Heerschappij ? Oft harde wapens kracht /
Die ick door d'heele werelt heb moedighlyck ghewrocht.
Ha! trotsich spaengien stout / en krachtich van vermoghen
Wiens Scepters heerschappij / doet desen arm verhooghen
En dees Castilias kroon op 't cierelijckxst beperelt /
Die meerder wordt ontsien als oyt Monarch ter wereltd.
Ghevrees oyt is gheweest / door 't schrickelyck ghebien /
Of dwinghe-landers kracht / Van strijdtbare krijchslien.
Ha! strijdtbaer Spaengien / u daden zijn ghebleecken /
Waer van 't goudt-rijck Peru noch toonen sal de tecken
Die wy hebben ghewrocht door crachte van ons armen /
Die in 't ijser ghekners / noyt vreesden voor allarmen
oft Oorlochs ghedruys / 't welck ons vaeck over quam
Eer men soo menich landt en stercke plaets in nam:

En nu dorst Belgica haer noch soo trotsich stellen
Teghen Castilien op / baldadighe rebellen /
Ick sweere dat mijn Toorn op u sal brullen uyt /
Als ick sal hooren eens van Faems dond'rend geluyt /
Dat u Nassoussen Prins ter neer sal zijn ghelegghen:
Waer van den wercker is alrede op den weghe
‘t Sal sien of Spaengien nu niet meer en heeft die macht /
Waer mee sy eertijts heeft Reusen ter neer ghebracht /
Die ick oock bruycken sal op Belgica haer Wallen /
Daer sy soo preutsich en soo moedich op gaen brallen.
Want ick niet lijden kan / dat yemandt my trotsere /
maer sal ‘t veel eerder selfs / gaen over al brave
Op dat sy weenen noch over Castilias straf
Daer Neerland selfs my veel groote reen toe gaf.
Ha! Belgica vry treurt / siet wie ghy gaet braveeren
‘t Is een die al u lust in droefheydt sal verkeeren.

1e Hoveling van de Coningh

Groot-Mogend' Vorst en Prins / ‘t is op een goeden voet.
Dit snood' ghespuys doet my veranderen mijn bloedt:
Maer Bode spreekt ghy op het gecn u is bevolen
Vertelt my ‘t gantsche stuck / hout ‘t minste niet verholen
Opdat ick weten mach den Staet van ‘t Nederlandt:

Bode

Groot-Mogende Monarch wiens naem aen alle kant /
De menschen alte saem / doet schricken ende beven /
En als een Godt op aerdt / ghebe'en wordt en verheven:
Weet dat den Marquis trots / ghetrocken is te velt /
veel ruysich en verwoet / jae gantschelijck ontstelt
Op het Bataefs ghewest / om hem ov'r haer te wreken,
Ghelijck in zijn begin alrede is gebleken /

Dewijl hy moedichlijck verover't heeft een stad /
Waer Belgica op was heel trotsich ende prat /
Heest hy seer kloeckelijck / ronder rumoer ghewonnen.

Conink

Jupijn die sy gheloof't / dat het dus is begonnen.
maer noemt de plaetse my?

Bode

Steen-Bergen is het Heer:
Waer dat den Marquis Heeft ghekreghen dese eer /
En is ghelegghen dicht by Berghen op den Soom.

2e Hoveling

Dees tydinghe die is / ons allen wellekoom:
Nu dient men datelijck wel voort te geven last /
Waer nu d'aenvallinghe weer best sal zijn ghepast /
Dewijl dees plaetse is een van hare frontieren /
Om soo soecken een voet te eer in 'tlandt te swieren.

1e Hoveling

Men moet in dese saeck gants niet versuymich zijn.

Conink

't Sa Bode treckt weer voort voldoet de wil van mijn /
Bootschapt uyt mijnen naem / den trotser in het veldt
Die hem soo kloeckelijck voor ons te weere stelt /
Dat hy vry moordt en brandt / ja niemanden laet leven
Al waert dat sy haer graech / in zijn dienst wilde geven:
maer dat hy 't al vernielt / jae kapt aen duysent stucken /
En haer vervloecte hert / gaet uyt haer boesem rucken
En dat hy voort zijn heyt / voor Berghen gaet smijten
Op dat hy daer zijn tijt mach luckichlijck verslijten.
't Sa Bode flockx vertreckt. Ha! Spaengien groot van macht!
Wie is die kan weerstaen uw scepters groote kracht:

Die is die u niet vreest / wie zijnt die u niet eeren ?
Wie ist die uwen lof niet daghelijckx vermeerden ?
't Is al buyghsaem voor mijn / O Belgica nu treurt /
Over dees groot af-breuck / die u nu is ghebeurt.
Castilien haest sal sien u hoock moet neder legghen /
En dat ghy lijden sult 't geen ghy ginght weder segghen
Dan Heeren datmen voort gaet vieren door het landt
Voor de Victorie gheschiedt int Nederlandt:
Op dat wy d'grooten Goo'n / hier voor danckbaerheyt toonen /
Die dit verwinners hoeft / met glorie gaet kroonen.

Binnen

Ryhoven, Lokeren, Fama, Hinderson

Ryhoven

Ghy Helden vol van moets / die vaeck u eyghen leven /
In slaghen onbeschroomt / ten besten hebt ghegeven:
Jae die int stormen vande mueren hebt ghetoot /
Hoe weynich dat ghy selfs u levens draet verschoont /
Tot dienste van het landt / ghelijck de daden blijcken /
Hoe stout en onvertsaecht gh'u vyanden deed' wijcken
In kloecke wapens kracht / in slaghen op het veldt /
Daer ghy de wercken hebt / soo dick ten toon ghesteldt:
Want door u manijckheyt / zijt ghy hier oock ghesonden /
Om daghelickx de wereldt noch meerder te verconden
Met uwe daden / Waer dat yeder een voor vreest /
En maeckt den stoutsten mensch bloothertich en bedeast
Dies Helden bid ick u, dat ghy hier wilt betrachten /
En soecken u vyandt t'eenemael te verkrachten /
Die hier vast mijndt / en graeft / jae buldert ende raest
Als oft hy gantsch'lijck was uytsinnich en verbaest /
En meent door woorden trots / ons t'eenemael te dwinghen

Ghelijck ghy daghelijckx siet / want hy ons comt bespringhen
Met troepen groot en vals / jae schrichelijcke macht
Maer wordt kloeck wederstaen / door onse arms kracht:
Door onse arms kracht met ijser hert bekloncken /
Die voor haer moedicheyt / des menschen hert ontsoncken /
Als sy beladen is met 't scherp snijdent stael /
Waer voor dat menich wordt / ghelichtet uyt de sael /
Waer door oock menich wordt / de ribben dwers door re'en /
Soo dat hy over vol / valt duyselingh daer heen /
Dies vrome helden nu ist weer den rechten tijdt /
Waer dat ghy 't samen in te wesen hoort verblijdt /
Dewijl met hert en siel / ick nae een uytval trachte:

Fama

Wy met een blyden moet / oock 'tsaem daer nae verwachte
Dies laet besluyten ons ghehelijchen en al /
Waer dat best dienen sal / nu weder cen uytval.

Lokeren

Wy met een blijden moct / oock t'saem daer na verlanghen /
Opdat wy worden met victorie behanghen
Want wy ghekomen zou / tot dienste van det landt.

Hindersom

Om te beschermen dat van Spaengien ons vyandt.

Ryhoven

Terwijl den vyandt ons int Noorden seer comt quellen /
Dient men in dat quartier / wel yet int werck te stellen /
Te weten: datmen dient Friers zijnen Luytenant
Met krijchslien t'laten uyt / recht toe op den vyandt.
Om soo mer stille trom / met alle macht te vallen
Op Valascos quartier / dat gants / jae niet niet allen
Verschanst is noch versien.

Fama

Ick vind het selfde goet!

Hindersom

Dit gants niet schaden kan / datmen 't op 't spoedichst doet.
Dies dient gants geen uytstel.

Lokeren

Hier door so soud ick hoopen /
Als dat den vyandt sal een stuck weer derwaerts loopen.
En datmen haer voorsiet / met ijser / kruyt en loot:
En dat den Luytenant hem niet en geeft te bloot.

Fama

't Sa datmen datelijck hier dan op uyt gaet vallen.

Ryhoven

Victorie die sal op onse sijd wel brallen.

Ambrosius Spinola, Don Valasco, Inigo de Borgia

Spinola

Hoe seer is dit mijn hoofd / met eere nu omvlochten /
Door mijne daden kloeck / soo slaghen / als oock tochten
Die ick ten dienste heb ghedaen van mijnen Heer /
Waer voor dat yeder moet ter aerde buyghen neer
Dus cier ick vast mijn hoofd / met cere boven eeren /
En doe datmen mijn saem gaet dagelijchx vermeereren /
Dewijle dat ick straf de kettters en rebellen
Die haer moet-willichlijck teghens haer Heere stellen:
Ha! ghy kettters vals ghespuys / u val die is nae by
Dewijl Victoria nu is op onse sy
Victoria is ons / en sal oock onse blijven /
Op dat wy nae ons lust / ons wille moghen drijven /
in dit Bataefse volck / dit nickerlijcke quaet

Dat loof ick is gheteelt / al uyt der duyvelen saet /
Ha! Ketters beeft segh ick / Berghen sal sijn ghewonnen /
Dewijl Steenberghen is alreets van ons verstonnen
Spinola die sal nu u aller Prince sijn /
En dese die oock zijn de opperste van mijn.
Ha ! Don Valasco ghy mijn eenighe vertrouwen
En ghy ô Borgia op wien ick oock mach bouwen /
Hoe duer wil onse comst haer comen noch te staen
Dewijl dit alles sal deur onse handt vergaen:
Jae 't alles sterven sal / het sy oock kleyn of groot /
En 't kindt oock inde wiech sal sterven de doot :
Maer hola! Wat gherucht hoor ick van ginder comen ?

Valasco

't Is eenen die zijn loop int mint niet kan betomen /
't Schijnt hy verslagen is! Waer henen dus verbaest?
Of ist door dulleheydt / dat ghy dus tiert en raest?

Spion

Groot-mogend' Vorst en Heer / de tijdingh is gekomen
Als dat die vande stadt haer wech hebben ghenomen /
Heel sterch in aentocht op Valascos quartier /
En geven onbeschroomt / vry lustich vlam en vier
Soo datmen op d'aencomst te wesen hoort ghereet.

Spinola

't Sa dan Don Valasco u tijdt kloeckelijck besteet:
Van volck u voorsiet / kloeckmoedich in die wapen /
Want op haer aencomste en dient ghy niet te slapen /
Dies voor 't geen tijdt versuymt / u datelijck wilt bereyden;

Valasco

Ick sal in mijn quartier haer aencomst gaen verbeyden

Spinola

En ghy oock Borgia geen tijdt en wilt versuymen /
Dewijl den vyandt vast / gaet legghen op zijn luymen /
U mannelijck nu toont / als ghy voor desen deet.

Borgia

Ick die mijn dienste heb soo vaeck en kloeck besteeet /
Een dienst mijns Comickx / als toonen mijn quetsueren /
Die ick gekregen heb int stormen vande mueren /
Waer ick noch steeds nae haeck / met eenen grooten lust /
Die nimmermeer en sal worden / noch zijn gheblust
Voor en al eer de doodt ontrucken sal dit leven /
Dat vanden groot' Lupijn my soo langh is ghegeven:
Dies Heer 't geen ghy ghebiedt ick datelyck volghen sal /
Op dat den vyandt raeckt tot haren grooten val

Spinola

Treect dan nae mijn bevel / en zijt wel op u hoede.

Valasco

Anders als ghy ghebiedt / hoeft ghy niet te vermoeden.

Preau, Friers Luytenant met de soldaten uyt

Preau

Nu mannen hout u stil / en treect kloeck-moedich voort /
Op dat ons vyandt nu gants geen gherucht en hoordt /
En laet ons reghel-recht trecken na hare Wercken /
Om soecken hem soo stuck te smijten wt zijn percken
D'lonten houdt te rugh / d'musketten op den arm /
En volck vrees t my soetjens nae / 't sa trommelen slaet allarm.

Sy vechten teghen malcanderen Friers en Preau beyde onder de voedt.

1. Soldaet

't Sa mannen ! houdt doch standt / de kans die is aen 't keeren,
En wilt u voor Nassou al t'samen manlick weeren /
De oversten valt aen / sy legghen onder voet /
En tot haer groot onluck versmoort laes! in haer bloedt.

Don Valasco met zijn Soldaten

Valasco

De manhaft mijns ghemoedts / bleef nimmermeer verslaghen,
Van mijn kindts-beenen af / tot op dees grijse daghen:
Dan treckt ghy datelick heen / doet den Marquis de weet
Dat wy seer luckelijck ons tijdt hebben besteet /
En dat den vyandt wy te rugh hebben ghedreven /
Ja dat haer Oversten ghenomen zijn het leven.

TWEEDE BEDRIJF

Vertoninghe waer die vande Stadt Raedt-slaan

Vertoonder

Siet dees Helden hier vergaren /
Om haer vyandt best te naren /
Raedt-slaen sy hier kloeck en straf /
ende senden dese Heeren /
Om haer lof oock te vermeerden
Nae het Fortjen den Beck-af.

2. Vertooninghe, alwaer de Spaensche sweeren d' selfde Fortjen niet te verlaten

Vertoonder

Siet dees wreede Spaensche honden /
Die hier by haer eedt verconden
t Selfd'ooch te verlaten niet /
Al waert dat daer soude sneven /
Schoon haer aller frissche leven
Soo sullen sy wijcken niet.

Ryhoven, Fama

Ryhoven

't Sa datmen datelyck / dewijl sy zijn int stormen /
Schiet vande Baterijs / met alderhande formen
Van 't Horn-werck en Bospoort / en van het Woudtsche punt
Dat ghy den vyandt schiet soo vele als ghy cunt /
Want het hooch -noodich is / want sy nu tot verscheyden

Verdobbelen haer gheleen / en tot stormen bereyden.

Fama

Datmen wat vers volck haer datelijck toe sont /
Want Cornel Hindersom is deerelyck ghewondt /
So dat het lichtelijck hem costen sal het leven :

Ryhoven

Neen / neen / dat is al niet / men moet voort vyer gaen geven
Met 't grof Canon dat op de Baterijen staet /
't Sa voort doch niet vertoeft / eer dat het wordt te laet.

Hindersom ghewont uyt, al bloedende.

De diepe wonden doen mijn stoute borst benouwen /
En doen hoe langhs hoe meer mijn diepe siel verflouwen
Want door het lanck ghebecht en stormen fel en wreet /
Heb ick myn stoutheyt laes ! tot groot onluck besteet:
Want nae ick my ghevoel soo komt de doodt my naken /
En doet my scheydens pijn / seer bitterlijcken smaken /
Ach ! sal ick dan / helaes! dus erven de doodt /
Om dat ick dese Borst voor mijn vyanden boodt /
En sal ick dan Lupijn de doodt dus moeten erven ?
Waerom en mocht ick doch / geen meerder eer verwerven ?
Waerom schiet ghy my toe / dees al te sueren val ?
En laet my leven niet tot mijn vyanden val ?
Maer comt het stoute hert / laes ! met de doodt beswaren,
En doet een groote pijn in dese Borst vergaren,
Och Goo'n verhoort my doch / en dit mijn leven spaert /
Op dat ick meerder eer / mach haelen op dees aerdt /
Maer laes ! ick vreesse neen / mijn hert nu wanhoop **swemt** /
En maeckt mijn tongh en siel nu gantschelijck beklemt.

Lokeren en Fama verbaest uyt

Lokeren

Waer is den helt Cornel Hindersom gebleven?

Fama

Misschien sao is hy mee door 't stormen om het leven :

Lokeren

Nochtans soo vind ick hem onder dees dooden niet /
Waer door een groote vrees my in het herte schiet.

Fama

Helaes ! wat sien ick hier / wel Hindersom hoe dus :

Hindersom

Voor 't langhduerich ghevecht / ben ick ghequetset vius /
En ben boven de dy gheschoten met een loodt /
Waer door dat ick laes ! vrees te erven de doodt.

Lokeren

't Sa mannen neenu hem op en brengt hem voort na binnen
Op dat hy hulpe mach voor zijne wonden vinnen :
Door 't ysselyck stormen soo ben ick heel moed en madt /
Want ick van eersten aen noyt vande wercken tradt.

Fama

En ick oock van ghelijck / maer wat volck is ghebleven
Aen onse vyand syd'.

Lokeren

Door eerst een die int streven
Was Ridderlijck en stout / jae droech hem wonder braef /
En nae dat ick vernam / wast een ghebooren Graef /
Die ick nae langh ghevecht / hieu staende slach op slach /
Tot dat een van ons beyd' ter aerden neder lach.

Met noch een Capiteyn / die moedich was int vechten
En meenden met zijn volck van achteren te rechten
Een Ridderlycke daet / doch soo haest ick ,t vernam
Ick met de Engelschen haer int ghemoete quam /
En hebben ruym den tijdt van uren ses ghestreden
Soo dat aen beyde sijd' / veel volck is overleden /
Maer soo hert / en soo stijf / de Walen vielen an /
Sulckx onmoghelijck is dat ick 't uyt spreken kan.
So dat ick vastelijck meen / datter wel sijn ghebleven
Acht hondert aen haer syd die daer lieten het leven.

Fama

't Is Godts beschickingh / die ons gunt de overhandt /
En ons floreren doet ver boven den vyandt :
Maer hou daer 's weer allarm / ick hoor de Trommelen roeren /
En stadich het gheluydt vande musquets uyt-voeren :
Ick hier eens vraghen moet / Waer dat den strydt nu geldt
(Daer loopen een deel soldaten over het toneel)
Soldaten waer dus heen my 't datelijck verteldt /
Dewijl ick stadich hoor allarm.

1. Soldaet

Den vyandt is ter sijden
Weer vande halve Maen / en meent ons doen te vlijden /
En soeckt te klimmen over de Borst-weering fel /
Maer zyn ghestut vande Switsers / die haer seer wel
En kloechlych draghen.

Lokeren

Fama stellen wy ons in roeren /
En gaen seer mannelijck het volck weer aen Voeren.
Daer wordt ghevochten,
Inigo de Borgia, Don Ian De Portugael, verbaest uyt.

Borgia

Don Jan wat port ons nu te nemen weer de vlucht ?
Ofzijn wy nu vervaert van 't donderend' gherucht /
Daer yder voor ons plach te schricken en te Vresen:

Don Jan

Het schijnt dat vrees is in onse hert gheresen /
Dewijl wy thien-mael zijn ghedreven of en an /
En 't schijnt datmen dit Fort dees tijdt niet winnen kan.
Want sy van binnen daer te sterck zijn ghemandt.

Borgia

Sal nu dan over ons floreren den vyandt /
Die wy soo menighmael te rugh hebben doen wijcken /
Sullen wy selfs nu voor haer te veldwaert strijcken /
Sal Spaengiens Eere nu hier blijven voor een Stadt /
Die hy wel eertijds selfs in zijn beheersingh hadt /
en hebben willichlijck ter aerden moeten buyghen /
Waer van de schrijvers oudt noch onse daden tuyghen /
Neen / neen, het sal niet zijn, Berghen sal wesen ons /
Eer dat sal onder zijn de heldere glants des Sons.

Vertooninghe

**alwaer Cornel Morgan, met den Land-graef van Hessen, en
Joncker Willem van Nassou, binnen Bergen comen**

Vertoonder

Aensiet dees Helden stout /
Met glorie bedout /
Heeten hier welle-come /
Den Prins Oraengiens Soon /
Met Hessens Land-graef schoon /

En Cornel Morgan vrome.

**Vertooninghe
al waer besloten wordt de halve Maen op Famaes quartier
t'overvallen.**

Vertoonder

Aensiet den Spaenschen Raet /
Besluyten op der daet /
Haer vyandt 't overvallen /
met twee Tyrannen wreedt /
Haer dienst altijt besteedt /
Int stormen vande Wallen.

**Vertooninghe
al waer, den Spaenschen Don, doodt wordt geslagen
vande Soldaten vande Stadt**

Vertoonder

Een Portugaelschen Don /
Sijn rust niet houwen kon /
Maer wordt hier doodt gheslaghen /
met veel Soldaten vroom /
Voor Berghen op den Zoom.
met Weenen ende klaghen.

**Vertooninge
al waer het Lichaem gherantsoeneert wordt.**

Vertoonder

Het Lichaem van dees Heer,
Wordt hier ghelosset weer /

Al aende Spaensche sijde /
Voor eenen som van gelt /
Vijf hondert pondt ghetelt /
En datmet groot verblijde.

DERDE BEDRIJF

Ryhoven, Fama, Joncker Willem, Cornel Morgan.

Ryhoven

Nu Helt ghy toonen moet / van wien ghy zijt
ghecomen
En moet met yver / lust u vreesich hert betomen /
Dan laes ! u jonckheyt doet dat ick noch voor u
sorch.

Willem

Op d'Hemel ick betrou / die is mijn straffe borch.

Fama

De jonckheyt weynich weet / op wien sy moeten bouwen
Endat u 't onluck viel / sou ons te seere rouwen.

Willem

Doe wel mijn ouderdom noch jonck van Jaren is /
Soo sal ick int ghevecht met u voort-varen fris /
En sal dees jonghe Borst voor 't Vaderlant gaen waghén /
Al waert ick blijven sou door s'vyants hant verslaghen.
'k Sal toonen wie ick ben / soo veel als ick sal moghen
En trecken stoutelijck mijn vyandt onder d'ooghen /
d'Oouderdom doet het niet ghelyck men mercken kan
Aen Alexander Prins / dat segh ick was een man
Hoe wel hy was noch jongh / ghelijck zijn daden tuyghen /
Deed' hy den Daerius niet kloeckelijck onder-buyghen:
Heeft hy seer moedichlijck de wereltd niet ghedwonghen /
en heeft zijn stoutheyt niet de Leeuwen fel bespronghen ?
Wat sou my schorten dan / siet my daer vry voor an /

Dat ick soo stouten hert heb als eenigh krijchsman /
De aert ick toonen sal van dien kloeckmoed'gen hebt!
Die dick zijns vyants macht / ghebroken heeft int veldt /
Jae wiens hert jeuchdich is / int briesschen vande Paerden /
En in het fel ghesnij der uytghetrocken swaerden /
Ghelick noch toonen sal / de Turnhouts schrale heyd /
Waer hare groote macht wiert t'eenemael verspreyd :
Oock Vlaenderen tuyghen sal / waer dat soo vele dooden /
en sielen zijn ghestuert / naer d'onder aerdsche booden /
Dies helden niet verschoont / Wie dat hier voor u staet /
Maer bid dat ghy my doch / volvoeren doet de daet :
Laet my doch toonen nu / wat dat de liefd' kan doen /
Des ghenen die haer tot voorstandt der Landen spoen /
'k Vrees yser / vyer noch loodt / noch scherp verstaelde klinghen /
Mijn moedich hert sal u den vyandt heipen dwinghen /
Opdat ick cieren mach met glorie my hooft /
Die van mijn vyanden / nu wesen sal gherooft.

Ryhoven

Ghy stouten Borst staet op / wy t'samen u vergunnen /
Waer ghy ons dus om bidt / waer door dat ghy sult kunnen
Behalen groote eer, jae eenen grooten lof /
Die nemmer lichtelijck sal zyn te wassen af /

Fama

Morgan en Hindersom wy datelijck hier verwachten /
Die na haer vyandts bloedt ghestadelycken trachten.

Morgan Hindersom en Capiteyn Backer uyt.

Morgan

Daer comt den Capiteyn seer moedich aen ghetreden.

Hindersom

Het volck wel ghemoet is 't samen al gherede /

Morgan

En zijn oock wel voorsien met yser vyer en loot /

Capt Backer

't Was noodich datmen my dan flockx oock tot haer boot /

Ryhoven

't Sal datelijck gheschien den last die ick u gheve
Is dat ghy moedich sult voort datelijck op gaen streve /
Alwaer dat de Cortijn nu lest ghesloten is /
Dicht by de Havendijck / die met aerd'nu ghewis
En vast wel is voorsien / sult ghy u kloecklich toonen /
Met dees ons Princen Soon / die hem niet sal verschoonen /
Noch 't Volck mede niet / dat is tot u ghebied /
Dies wil ick dat ons wil / voort datelijck gheschied.
En valt in alder-ijl den vyandt op de hielen /
En u oock wel voorsiet van schoppen spaepen wielen /
op dat ghy de Trencheen / als hy is op de vlucht /
Datelijck smyt neer / en maeckt een groot gherucht /
Als of met duysenden ghy haer quaemt overvallen /
Daer men op passen sal / op datmen vande Wallen /
Dan met het groot Canon / sal geven vyer en vlam /
Of den Buld'rende Mars haer selfs beschieten quam
Op dat wy hem hier door een stuck te rugghe drijven.

Backer

Al 't ghene ghyghebiedt / sal k doen nae u believeen.

Morgan

Wel treckt dan dattelijck heen / op dat dit voort gheschiedt /
En dat ghy 't volck mee seer wijselijck ghebiedt.

Guillelmo de Sparto met Ambrosius Spinola

Guillelmo de Sparto

Den vyandt is seer sterck / huy d'uyt de Stadt ghetoghen /
En soeckt ons wederom te krijghen onder d'ooghen /
Dies dient men datelých wel int gheweer te zijn /
Alwaer sy hebben lest ghesloten de Cortijn.

Spinola

De tijdinghe flocx draecht aen Valascos quartieren /
Dat sy de Vanen strack doen vande Werckena swieren.

Binnen wordt groot gherucht ghemaect.

Holla! wat groot gherucht doet ylich my verschrieken:
t' Sa Spoeyt u datelyck heen / op dat s' ons niet af micken,
Na 't groot gherucht dunckt my sy sterck zyn op de been

Guillelmo de Sparto

Nae uwen wille Heer spoey ick my datelyck heen.

Twee Staten uyt met een Bode

1. Staet

Dat wy in dit beleggh een goeden raedt voorwenden /
Sal wel hooch -noodich zijn en datmen voort gaet senden
Den Prince met het volck / die nu by Schencken-Schans /
Of daer ghelegghen is met vele duysent mans /
In Wapenen kloeck versien / om zijn vyandt te stutten /
En hem soo veel men kan / van 's landts palen te schutten.

2. Staet

Ick 't selfd' onnoodich vind my dunckt het best sal zijn /
Dat wy den vyandt noch / daer laten zijn fenijn /
Wat uytspouwen / want dese stadt s' van volck wel versien /
Kan noch den vyandt wel een wijle weerstandt bien :

Want soo langh als wy hem / hebben op dese plaets /
Kan hy ons nerghens niet / met Tochten doen yet quaets /
En beter ist dat wy / hem houden hier dus legghen /
Als op een plaetse die haer niet kan weder segghen.

1. Staet

Wat dat aengaet is waer / doch een dinck is schrichelijck en seer
Quaet / het welck is / dat hier soo veel volck'ren ter neer
Worden int sandt ghestort / en soo veel bloedt vergoten /
Waer door dat wy ons vrees noch daghelijckx vergrooten,
Van onse Burgerije / en nemen wy den Prins
Met het Legher van daer / naer uwe wil en wins /
Waer mede salmen dan daer stutten den vyandt /
Opdat hy onvoorsiens niet valt daer in het landt /
Want als den Prince sou na Berghen op Soom trecken /
Soo souden wy een lust in onse vyandt wecken,
En laten na zijn wil / ons daer dan over vallen /
En soo vermeesteren de sterckste vande Wallen /
Want hy strach vallen sou op Emmerick en Rees,
Waer meed' dees landen hy / voorwaer een groote vrees
En ancxt sou aenjaghen / soo dat ick 't niet vind gheraden
En uwen wil en wens hier ganschlijck in versmaden.

2. Staet

Geen reen hebt ghy daer toe / dan goeden raedt ick weet /

1. Staet

Wat ist ? laet hooren eens / u tijdt wijslick besteedt /
Want nae een goeden raedt ick hertelijck verlangen /

2. Staet

Dat ghy d'onnodighe sorgh wilt uyt u herte hanghen.
Want den Graef vanden Berch is nu soo sterck niet /
Datmen daerom dere ontsettinghe liet

Soud' slechtlijck zijn ghedaen / want men is niet van noode
 De helft van het volck / maer doen wy als den bloode /
 En willen met een macht het kleyntje wederstaen /
 Soo is het gantschelijck met ons nu al ghedaen /
 Ghedenckt wat Joab deed / die niet de som sach aen
 Sijns trotsighen vyandt / daer hy deur heen most slaen /
 Maer ginck met luttel volckx weer vellen d'yser speer /
 En sloech zijn vyanden geheelijcken ter neer:
 De macht van 't volck deed haer vyandt hier niet wijcken /
 Maer 't herte deed alleen ghelijck sy deden blicken.
 Heeft Cesar oock niet dick / verslaghen zijn vyandt /
 Al waer hy nergens na soo sterck was ghemandt:
 Maer heeft door lust het swaert ghenomen inde handen /
 En heeft hem selfs ghevoecht int midden der vyanden /
 Waerom ? om dat zyn volck niet wesen sou verflauwt /
 Die wel van ancxt en vrees gheheel waren benauwt /
 Omdat sy teghen een wel saghen twintich mannen /
 Die de bloodtherticheyt 't saem hadden wech ghebannen /
 Maer 't hert van Cesar gants zijn vyandt t' onderbrocht.

1. Staet.

D' kloecke redenen ick grondich heb doorsocht /
 Doch geeft u meyninghe my dan eens recht te kennen /
 Opdat ick my dan mach nae u begeeren wennen.

2. Staet.

Op redenen geeft acht / teil eerst datmen den Prins
 Die dese macht van volck / en is van doen geensins /
 Sal lichten daer van daen / op dat hy recht mach trecken,
 Met meeste macht van volck / om in haer te verwecken
 Een sulcken grooten vrees voor Berghen op den Soom,
 Dat hy fluckx vluchten sal van onse Neerlandts boom.

1. Staet

Wat salmen by de Schans dan voor besettingh laten ?

2. Staet

Een van ons Officiers / met eenighe Soldaten /
Die wel sal letten waer den Bergh neemt zijn keer /
Om hem by tijdt van noodt te thoonen teghen weer

1. Staet

Wie sal tot dit beleyt ons alderdienstichst wesen ?

2. Staet.

Daer toe mach den Prins selfs / een uyt zijn volck lesen /
Laet ons maer daetelijck afveerdighen den Bood /
Die den Prins brenghen mach de tijdinghe en nood
Die binnen Bergen is.

1. Staet.

Ick stae u wille toe /
Dewyl wy dit belegh zijn sadt ghenoech en moe.
’t Sa Bode spoeyt u voort / daetlijck nae Schenckenschans /
Al waer ons Legher is gheleghen nu althans /
En wilt dees brieve selfs den Prins in handen geven /
Die met een goedt beraedt aen hem is overschreven /

Bode

U aller wil en wens ick datelijck sal volbrenghen.

2. Staet

t Sa voort en wilt u tijdt niet langher hier verplenghen.

Ambrosius Spinola, alleen uyt

Siet hier den Spinola die in zijn levens daghen /
Door d'Castiliaensche kroon / zijn leven heeft gaen waghen /

Jae die soo menichmael in 't dulle krychs rumoer.
Met zijn Banieren trots ver boven d'ander voer /
En een verwinner vaeck ghebleven is in 't velde
Daer ick dees stouten Borst / soo vaeck te pande stelde.
Ha! trotsen Benefroy, geteelt uyt Edelen stam /
Waer dat noyt trotser Heldt of Vorst als ick uyt quam /
Als ick die dickwils heb Victorie gaen halen /
Daer 't bloedt liep van dees arm als Carmosijne stralen :
Daer 't bloedt liep langhs het veldt / g'lijck als een reghen plas ?
Jae of het veldt rondom met bloedt beschildert was /
Haer roem van 't Spaensche Hof / die meerder zijt ontsien /
Als opt den Cyrus was / door 't schrickelijck ghebien /
Noyt was den Cesar oock ontsien soo van zijn daghen /
Hoe wel hy luckich was in krijghen ende slaghen /
Noch Alexander mee / die als een Blixem quam /
En d'eene plaetse voor en d'ander nae innam :
Noyt soo seer in ghevreest door hare kloecke daden /
Als ick gheworden ben door 't schalckelijck verraden /
Dan dese kleunen hoop / sich noch roo trotsich toont /
En 't schrickelijck ghedreych mijns stemme niet verschoont /
Maer Neerlandt siet vry toe / u straffe is ghecome
Die seer Tyrannichlick van my sal zijn ghenomen /
Want Berghen sal eer langh ter neder zijn gheveldt
Door mjne kryghers trots / als Leeuwen fel ontstelt.
Ha ! ghy baldadich volck / die niet en wilt bekennen
Een die u noch ghelijck ter Hellen neer sal sennen /
Voor uwen Vorst en Heer / siet toe wat dat ghy doet /
Dat u gheluck niet haest / verkeert in teghenspoedt.

VIERDE BEDRIJF

**Hier geschiedt de vertooninge,
al waer den Prins in handen krijght
den Brief vande H. H. Staten**

**Den Prins, Graef Ernst, Graef Henderick,
Lambert Charles, ghelyck uyt.**

Prins Maurits

Doch nodich ist dat ick u te verstaen moet geven
De inhoudt deses Briefs, die my is overschreven
Wt Hollandt / van den Haegh / waer in dat wort
versocht
Hoe dat ons Legher dient voor Bergen gebrocht,
Dewyl de vyandt sterck haer daeghlijckx soeckt
te naren /

Prins Henderick

Broeder ick graechlijck wou dat wy al by haer waren.

Prins Maurits

Het selfde wild' ick meed' / doch dienen wel te letten /
Waer niede dat wy hier ons plaets sullen besetten
Op dat den vyandt ons hier niet en overvalt.

Graef Ernst

Trotschen Nassauschen Heldt / Wiens lof en galmte bralt
Tot d'Antipoden toe, en schrickelijck worde ontsien /
Door u man-hafte daden / terwyle dat ghy lien
U hier in laste vindt om stutten den vyandt /
Siet hier een die soo vaeck door dees Manhafte handt /
Ons vyandt heb gheslaghen / gunt my Manhaften Heer /

Dat ick den vyandt hier mach toonen teghen weer /
Treckt met u Broeder ghy/ om Bergen 't ontsetten
Ich sal Groot Mogend' Vorst hier op den vyandt letten.

Prins Maurits

Mijn neef Ernst van Nassou ick vind het selfde niet goet /
Doch my dunckt dat het best sal zijn / te weten datmen doet /
Dit / 't geen ick u segghen sal als dat ick hier sal laten
Monseur Lambert Charles met eenighe Soldaten /
Ontrent ses duysent man / die wel zijn ghemonteert.

Prins Henderick

Broeder volckx genoeg / waer meed' men hem af-keerd /
Lact ons beschicken maer 't geen tot ons Tocht is noodich /
D'wijl dit gheschieden moet op 't spoedichste en noodich.

Prins Maurits

't Sa Broeder en Graef Ernst ick belast nu u beyd'
Als dat ghy 't voet-volck strack / ghewapent 't Schepe leyd /
En doet de Ruyterij marcheren nae beneden /
In wapens wel voorsien / ghestoten in geleden.
Voort / voort geen tijd versuymt, want wijs hebben van doen

Graef Ernst

Wy datelijck ons beyd' nae uwen wille spoen.

Lambert Charles

Charles

Ghenadich Prins en Heer wat b'lieft u te ghebieden.

Prins Maurits

Ghy Charles 'k begeer dat mijn wil flux gheschiede /
Dat ghy hier blijven sult sterch ses duysent man,
En wel ooghermerck neemt wat den vyandt neemt an /

Want wy met 't ander volck marcheeren nae beneden /
Met yser / kruydt en loodt, ja sterck in gheleden,
d'Wijl de ontsettinghe nae Berghen gelden sal /
Daerom laet ick u hier / op datter geen inval
Gheschiedt hier in het landt / daerom ick by u late
Ses duysent kloecke mans / 't saem weerbare soldate /
Die u verlaten niet alst is in tijdt van noot /
Daer by ick u noch laet vijf stucken kleyn en groot /
Soo dat ghy sterck ghenoech zijt hier om hem te keeren.

Charles

Ick sal Groot-Mogend Prins seer Mannelijck my Weeren /
Dies laet de sorch op my 'k en vrees voor geen ghevaer /
All waert dat sy ghelijck haer stelden met malkaer /
Tegens my trotsich op / mijn trouheydt die sal blijcken /
Dat ick in tijdt van noodt u geensins sal af wijchen.

Prins Maurits

Mijn Broeder met Graef Ernst ick datelijck hier verwacht /
Nae dat sy 't voet-volck 't saem hebben te scheep ghebracht /
Maer Charles wat ghy doet / u volck niat licht wilt wagen /
Op dat ghy niet en wordt door 's vyandts handt verslaghen /
Maer mijdt soo veel ghy kunt / en hout het volck by een.

Charles

Nae u ghebieden Prins sal ick ter werck treen /
en sal de vyandt soo kort volghen op de beenen,
Als of w' ons 't saem int slaen met kracht wouden vereenen.

Prins Maurits

'k Laet alles op u staen.

Charles

Daer comt u Broeder Heer.

Prins Henderick

Broeder het volck is 't sloop met wapens en gheweer.

Graef Ernst

De Jacht die leyt am 't landt met opghetoghen seylen.

Prins Henderick

Men goeden windt en sal 't ons nu oock geensins feylen.

Prins Maurits

Lambert Charles draeght sorgh ons tydt gheheel verloopt.

Charles

Den Prince vrijelijck het beste van my hoopt /

Prins Maurits

't Sa trecken wy dan voort / wilt ghyde ruyters voeren /
En laet den opslach strack op de Trompetten roeren.

Binnen

Hier gheschiet de vertooninge al waer Don Cordua int Leger van de Marquis komt, en wordt ghewellekomt.

Vertoonder

Siet hier Don Cordua
Die met een groote scha
In 't Legher is ghecomen /
En wordt verwelkomt hier /
Als vanden Marquis fier /
Gelyck men doet den vromen.

Spinola, Cordua, Don Valasco, Inigo De Borgia 'tsamen uyt komende.

Spinola

Nae dien ghy Prince hebt door vele fuere slaghen /

En schermutsinghen groot u leven af ghedragen /
Waerom Fama u lof uytbreydet door de lucht
Hoe dick g' u vyandt hebt ghedreven op de vlucht /
En hebt hem teghen danck te rugghe stout doen wijchen /
En met Banieren dick sien boven d'andere strijcken /
Ghelijck ghy dagelijckx noch meerder soeckt te doen /
Waerom ghy u met vliit oock herwaerts hebt gaen spoen /
Om met een groot gheweldt dees over stercke Wallen /
Met u fel krijgers stout vrymoedich t'overvallen /
Waerom dat ick u doch int volle Legher hier /
Soo wel als eenich Vorst sal gheven u quartier /
Opdat ghy desen nacht met alderhande formen /
met de Waloenen stout haer dese nacht bestormen /
En soeckt in 't suyden met loop-grachten t'approcheren /
Om soo allengshens naer het Bolwerck te keeren /
Dit dunckt seer noodich my in aller ijl volbrocht.

Don Cordua

Het sal soo datelijck van my wozen besoght /
'k Sal sien of ick oock kan hier gantslijck niet uytrechten /
Hoe wel men waent dat het onmogelick is te flechten.

*Daer wordt van binnen groot gherucht ghemacckt, waer op dat Cornel
Morgan uyt komt met een ofte twee.*

C. Morgan

Ey mannen doch ontwaecht / en wilt niet langer slapen /
Maer maeckt met alder haest u veerdich inde wapen /
Dewijl den vyandt uyt het Bos comt approcheren /
Met loop-grachten linien /datmen hem soeckt te keeren /
En met een contra-liny heur te ghemoete loopt /
't Sa 't sa valt moedich aen / een goe uytkomst verhoopt.

Daer wordt buyten en binnen langh ghevochten

Don Cordua spreekt

Don Cordua

Wat doet mijn hooge moet nu dus terugge deysen
Of ist maer beuselingh en sottelich ghepeysen /
Neen / neen / het schijnt 't is ernst / dat ick nu moet deur gaen /
En dat my dese komst soo suerlijck komt bestaen /
Maer hoe het schande is dat ick dus sal gaen strijcken /
Daer 't eertydts soo het scheen / alles voor my most wijcken /
Sal ick nu vluchten gaen voor al dit snoo ghespuys /
Die'k moedich senden wou nae Lucifer sijn kluyts
O ghy Canalie / noch sal ick werken vry /
Dat ghy dus baldadich u stellet teghen my /
Ha Lutriaen ghespuys / sal Cordua nu vluchten /
Voor wien dat Christiaen en Mansveldt moesten suchten /
Ick sweer dat het u noch sal comen dier te staen /
Het geen dat ghy den Vorst Cordua hebt ghedaen /
Vervloecte Duyvels volck / hoc sal ick u noch kneusen /
Ghelijck als Jupijn hem eens wreekten aende Reusen /
Ha Boggers groots van moet / siet toe / wat dat ghy doet /
Want ick dees handen noch sal verwen in dijn bloedt.

Ryhoven, Fama, Lokeren, met eenighe ghevanghens, Majoer Balfort.

Ryhoven

Ghy moet voor dese tijdt nu blijven ons ghevanghen /

Fama

Datmen haer datelijck doet aen eenen boom op hanghen.

Lokeren

Miins Oordeels en zijn sy geensins beter waert.

Ryhoven

So.licht'lyck salmen haer niet senden doen ter aert:
Maer ghy ghevangens die van ons zijt ghenomen /
En dus ghevanckelyck met ons hier zijt ghekomen /
Soo wort al 'tsamen u het leven nu ghegunt /
Niet of ghy vyant waert / maer als ons eyghen vrunt /
Doch dat ghy ons seggyen sult / Wat volck ghy van daghen
Te Paerdt en oock te voet dus fuel hebben sien jaghen /
Soo ghy niet sterven wilt ons datelijck dit vertelt.

1. Gevangene

Nae dien als slaven wy al t'saem hier zijn verselt /
Hier onder u ghebedt / die ons alleen kan geven /
Een al te bitteren doot / en oock een soete leven.
Het volck dat gij hebt int Zuyd-Oosten ghesien /
Is den Vorst Cordua, met alle zijn krijchslien
Die hy int overhoudt van Mansveldt heeft ghehouden.

2. Gevangene

Waer op wy alle hulp en machte t'saem vertrouden /

Fama

Hoe sterck int ghetal ?

2.Ghevangene

Acht en veertich Comet /
Die kloeck in Wapenen en paerden zijn gheset.

Lokeren

't Saem onder wiens ghebedt.

2. Maet.

Het eerste dat bestaet
Den Graef van Sarens soon; en 't weede sterck gaet
Ghesloten in gheleden / die met een smaedt en hoon /

Ghevoert wierden door den Graef van Embdens soon.

Ryhoven

En 't derde.

1. Gevangene

Dat loopt ghehelyck door den and'ren /

Ryhoven

't Is alles wel datmen nu dese vry laet wand'ren
Waer 't haer lust en belieft: 't wert haer gheconsenteert.

Soldaet

Het datelijck wert volbrocht / het ghene ghy begeert.

Gevangenis in

Ryhoven

Ghy kloecke stryders / die soo vaeck u eyghen leven
Tot dienste van het Landt / ten besten hebt ghegeven.
Nadien wy dagelijckx sien / hoe dat met aller spoet /
Ons vyandt middel soeckt / om ons onder den voet /
Gheweldelijck en streng / ja wreedlick te doen drucken /
't Welck ons veroorsaect wel te letten op ons stucken /
En soecken middelen al 't saem ghelycker handt /
Daer meed' men derrewaerts kan drijven den vyandt /
Om soo met meerder eer ons Eden te betrachten /
Waer voor belooninghe wy oock moeten verwachten.
Dies bid ick stryders u uyt den gront mijnes hert /
Dat ghy in mijn begeer / doch geensins moey lijck wert:
Want 't geene dat ick soeck is tot ons aller baten /
En tot verlichtinghe der moedighe Soldaten.

Lokeren

Ghy Opper-hoofd des Stadts waer van wy dienaers zijn /
Te Lande niet alleen / maer waer het oock mach zijn /

Het geen besloten wordt inden vollen krijchs-rade /
Det kloeck en scherp beleydt / en wijselijck berade /
Wert met een grooten ernst vry-willichlick volbracht.

Ryhoven

Soo dient tot onser hulp een goeden raedt bedacht,
Dewyl den vyandt sal zijn Mijne haest doen springhen /
In 't Žuyden / hoe datmen hem best te rugh sal dwinghen.

Balfort

Soo haest de mijne springht / datmen daer op valt uyt /
met roepen / schreeuwen en ysselick gheluydt /
en werpen stadichlijck seer fel met de Granaden
So flockx tot datmen haer met vreesse doet beladen /
En stellen ons ghelijck dan moedich op de been /
Tot dat wy drijven haer dicht onder de Trencheen.
En doen daer onder oock met het gheschut flanckeren /
Soo dat sy sullen niet haer connen retireren.

Morgan

Ick vind het selfde seer raedtsaem ende goet /

Fama

Datmen dan datelijck het selfde oock doet.

Ryhoyen

Ghy Cornel Morgan en Balford alle beyde /
Wilt u tot dese strijdt dan veerdichlijck bereyde.

Daer wordt een groote slach ghegeven, daer na allarm, al
vechtende uyt.

Morgan

't Sa Balford Hont u kloeck / u volck sterck drijft an /
't Is op een goeden voet / daer comt noch een trop an.

Balford

Ick sal haer moedichlich in het ghesicht gaen treden /

Morgan

Hout u wat van tersy / ich voech my naer beneden.

Sy vechten.

VIJFDE BEDRIJF

*Den Prins treckt met zijn volck tweemaal over 't Tonneel
in slach-ordere.*

Prins Maurits

Tot noch toe heeft Fortuin ons in dees Tocht
ghedient /

En haer wanck'lijck gheluck goet-gunstelick
verlient /

Tot dat wy g'lijcker macht / tot hier toe zijn
gecomen /

Dan waer ons Tocht sal zijn op Rosendael

ghenomen /

Daerom Broeder ick begeer / dat ghy in alder spoet /

Ghelycker handt treckt voort / te paerdt en oock te voet,

Ick sal my desen nacht tot Geertruyndergh voeghen /

Waer in ghy alle bey sult hebben u genoeghen /

Maer in een vollen loop stijf met de paerden rent /

Tot dat ghy een stuck weechs van dese plaetse bent /

Op dat ons comste haer te eerder comt ter ooren /

Van waer wy 't recht bescheyt hier nae wel sullen voeren.

Daerom met volle reen jaecht datelijcken heen /

Ick sal my morghen noen oock maken op de been /

En sal noch vroech ghenoech maken by u te wesen.

Prins Henderick

Wy trecken datelyck voort myn broeder waert ghepresen.

Prins Maurits

Jaecht vry met vollen hoop / recht toe de sandtwegh deur /

Want 't voetvolck dat te sloop is al een stuck weechs veur.

Binnen Trompetten blasen

**Hier gheschiet een vertooninghe
alwaer den Graef van Mansveldt
met den Vorst Christiaen worden verwellekomt**

Vertoonder

Siet den Grave van Mans-veldt,
Die in 't veldt
Heeft victorie ghewonnen /
Met den Hertoch Christiaen,
Die ter baen /
't Saem haer vyanden verstormen.

**Vertooninge
alwaer sy twee maenden in Staten dienst
werden genomen**

Vertoonder

Dees twee Vorsten stout en fier /
Worden hier
In der Staten dienst ghenomen /
Door den tijdt van maenden twee /
Met ghebee /
Om haer vyandt t'overkomen.

Hier sweeren sy de Staten ghetrou te dienen.

Vertoonder

Siet dees Vorsten alle bey /
Door `t ghevley /
Sweeren haer ghetrou te dienen:
Ende steken op met eer /
Haer gheweer /

Want sy 't bey van herten mienen.

Spinola, Don Cordua, Don Valasco, Inigo De Borgado

Spinola

Nae dien wy heden hier den tijdt van neghen weken
Hebben ghelegghen nu / Waer van dat zijn de teken
Ons daden / en wercken, die voorwaer niet groot zijn /
Het welck in my verweckt een duldeloose pijn /
en vind beladen my met een seer groote smerte /
Het welke maect bevreest dit Vorstelijcke herte:
Dit herte (segh ick) laes ! dat nu dus wijcken moet /
Voordat dees preutsche stadt gheveldt is onder voet.
Dees stadt / dees trotse stadt / waer voor ick heb ghelaten
het schrickelijck ghetal van acht duysent Soldaten /
Foey wat heb ick ghedaen / Ha! al te groote spijt /
Die my nu overcomt in mijnen schoonsten tydt /
In mijnen tijdt segh ick / waer in ick hoor met eeren /
Dit Princelycke hooft met Lauwer te verheeren /
en moet dus wijcken nu voor eene eene ²⁾ Stadt /
Die teghens my opstaet moet-willich en seer pradt /
O Helden geeft nu raedt / om yet nu by de handen
Te nemen / wier door dat wy noch ons snoo vyanden
Brenghen tot haren val / baldadighe ghespuys /
Dat my beswaren komt met sulcken swaren kruys.

Don Cordua

Het schijnt dat ghy de kans alrede geeft verloren
Is dit dat u betaemt Groot-nogend¹ Vorst gheboren /
Betaemt dit sulcken Prins / betaemt dit sulcken Vorst /
Die nae 't vernielen van zijn moed'ghe vyandt dorst /

² sec

Sal een beginnen dit / die meerder is ontsien
Als opt den Hanibal door 't schrickelyck ghebien /
Een die ons hoort ten strijdt vrymoedich voor te treden:
Waer is ghebleven die zjin moet en trotsicheden /
Wat reden hebt ghy Prins dat ghy dus zijt beducht?
Of ist omdat gh'u vyandt niet staegh op de vlucht
In 't open veldt en drijft! daerom bedaert o Prince /
Want alle dingh en kan niet gaen nae wil en winsche /
Onmogelijck is dit Heer / mijn Prince denckt eens ach !
Dat eenen boom niet licht valt vanden ersten slach /
Haer straffe is te sacht soo wy hebben begonnen /
Hadmen weder begost sy waren al verslonnen.
Dies op een ander wijs bestormt hare mueren /
En vreest te krijgen niet de gapende quetsueren /
En schout geen krijchslien stout / en vreest haer volck niet /
Al waert u over quam het schrickelijckst verdriet:
Ick sweere by mijn bloedt dat ick u nae sal volghen.

Spinola

Ghy Prince vol van moets / spzeect sotlijck en hovolgen /
Dewil ghy my berispt / en weet noch niet waer door.

Don Cordua

Wat reen hebt ghy daer toe ?

Spinola

Ghy Heeren geeft gehoor /
Nae dien wy hebben hier ghelijck ick heb gheseydt /
Den tijdt van weken neghen / int open veldt gheleydt /
En hebben slach op slach malkanderen uyt ghehouden /
Om sien wien 't van ons bey noch alder eerst berouden /
Maer hebben ons alt'saem ghetoont als stoute lien /
Die voor de Nick'ren geensins en souden vlien /

Doch 't schijnt dat dit beleg de Satan heeft verdzaten /
Waer voor sy senden hier den hooghen Vorst ghesproten
Wt het Nasoussche bloedt / Prins Maurits van Nassouw /
Die dese Stadt soo 't schijnt sal helpen uyt den rouw /
En is alreadyts tot Geertruydenbergh ghekomen
Om ons en onse wil gheheelick te betoomen.

Valasco

Een Prince op de been / Hoe kan het moghelijk zijn.

Spinola

Het ghene dat ick segh is gh'comen niet van mijn /
Maer vande ghene die hem hebben sien optrecken.

Inigio de Borgia

Geen wonder ist dat dit in u Prins doet verwecken /
Een sulck groot naedencken.

Don Cordua

Ick 't qualijck gloven kan.

Spinola

Nochtans die my de tijnghe / heeft heden ghebrocht an
Ich wel ghelooven mach / dat meer is / heeft ghelaten
Onder Lambert Charles ses duysent braef Soldaten /
Ontrent by Schencken-Schans /die daer met vol gheweer
Wachten / Waer dat den Graef vanden Bergh neemt zijn keer /
Om hem in tijdt van noodt kloecklijck te wederstaen /
Doch is niet al zijn volck naer Antwerpen ghegaen /
Om ons in alder haest met volck by te zijn.

Don Cordua

Het geen ghy sprecht dat geeft een nadencken in mijn /
Doch raedtsaem vind ick niet / om van hier op te breken /
Wy moeten ons noch eerst te degghen aen haer wreken

Maer op een ander wijs / dies daerom niet verflauwt /
De Stadt in korter tijdt sal wesen haest benauwt /
Laet ons maer maken reet weer wercken om te stormen.

Valasco

Men moet bestormen haer niet alderleye formen /
En dringen 't volck aen van achteren met paerden /

Spinola

Ick voer haer selfs aen met uytgerocken swaerden.

Binnen

Prins Maurits, en den Graef van Mans-veldt, met eenige Helbaerdiers.

Prins Maurits

U comste Gave doet my hertelijck verblijden!
Besonder dat ghy comt in dees seltsame tijden /
in dese tijdt segh ick / juyst even op dees tocht /
Die metter haest moet zijn dicht by Breda ghebrocht /
Het welcke dienen sal om Berghen te ontsetten /
Soodat wy op ons saeck nu dienen wel te letten.

Graef van Mansvelt

Groot-Mogend' Prins Nassou wiens lof noch alle daghen /
Wert met een groote roem door d'heele Wereldt ghedraghen.
Jae wordt van Oost en 't West ghe-eert en seer ontsien /
Door 't schrickelyck ghewelt / dat ghy staegch doet gheschien /
Door 't dolle krijchs-rumoer / in het bestoven Veldt /
En oock door 't fel ghedruys des groene Zees ontsteldt /
Daer siet men over al uws Prinslijcke Banieren /
Moedich en Victorieus verr' boven d'andere swieren.

Prins Maurits

Grave ghy prijst te hooch .

Graef van Mansvelt

Te hooch en kant niet zijn /

Dewijl dat uwe eer / steygert verr' boven d'mijjn.

Prins Maurits

D'eer en groote deucht / en u man-hafte daden /

Hebt ghy seer wel betoont / door 't wijsselyck beraden /

Soo dat sy hoogher zijn / gheachtet als de mijjn.

Graef van Mansvelt

't Is loffelijck ghelooft / van gheloofden te zijn.

Prins Maurits

Nu Grave dat is daer wilt u dan ghereet maken /

Op dat wy moghen 't saem de Stadt en 't Legher naken,

En voecht u volck strack ghewapent dicht by een /

Op dat sy de vermoeyd' niet verr' te voren treen /

Mijn Broeder die het volck te paerde sal gaen leyden /

Sullen wy in het veldt met mijn Neef Ernst beyden /

En trecken soo ghelijck / met wapens en gheweer.

Graef Ernst

Mijn Neef geeft my oock last op dat ick voort marcheer.

Prins Maurits

Waer blijft myn Broeder.

Graef Ernst.

Daer comt hy aengetre'ent.

Prins Maurits

't Sa Broeder spoeyt u strack met desen Grave heen /

En houdt ghy onder u de Troupen op malkaer /

Ick sal met den Graef Ernst u datelijck volghen naer

Binnen

Ryhoven, Fama, Morgan, Lokeren,

ghelijck uyt.

Ryhoven

Ghy helden die soo langh u kloeckelijck hebt ghedraghen /
En door u Manlijkheydt den vyandt hebt doen jaghen
Van U Stadts mueren af / den tijdt is nu nae by /
Dat ghy van al u moeyt en slaven sult zijn vry :
Dewijl de tijdinghe is in de stadt ghecomen /
Als dat den Prince heeft zijn Tocht nae hier ghenomen /
Met den Prins Henderick en Ernst van Naffouw /
Drie Helden vol van moets / en daer by oock ghetrouw /
en is seer wel voorsien van kloecke lien en paerden /
Ontrent acht duysent sterck / die nimmer en vervaerden /
En vijfthien Vaendelen Soldaten kloeck te voet /
Die steeds zijn opgebracht in krijgh en teghenspoedt /
En daer by dan oock noch dan gheschut we voorsien /
Waer me ghed'wongen zijn soo veel rebelle lien /
Sterck 't seventich vyf daer by noch vyftich kleene
Die 't seventich kogels uytwerpen staegh met eene /
Daer by noch twintich vijf seer kloecke groote stucken /
Die menich trotsen wal hebben doen onder bucken /
Daer boven hebben sy noch waghens kleen en groot /
Seben hondert 't saem / sterck gheladen met bier en broot /
Die tot ontsettinghe van ons hier sullen komen /
Dewyl den Prins de wech selfs heeft nae hier ghenomen:

Maer holla wat een post komt ginder ijlich aen.

Ryhoven

Den vyandt moghelyck heeft een aenval ghedaen.

1. Soldaet

Den vyandt comt seer sterck recht toe op ons aen dringhen /
En meent aen 't Berghse Bos het Hornwerck te dwinghen.

Ryhoven

't Sa Cornel Morgan dat is in u quartier /
D' volck strack voorsiet met Lonten Kruyt en Vier.

Binnen

Sy vechten langh buyten en binnen.

Cornel Morgan en Balfort uyt.

Morgan

't Sa Balfort wilt niet suffen u volck krijght by een /
De vyandt houdt hem sterck by 't Hornwerck op de been
En doet seer sterck oock verdubbelen haer gheleden /

Balford.

Ick plich gae mijn Weer / stelt ghy u maer te vreden.

Sy vechten weer, Balfort en Morgan

staen met het gheweer inde hand

Ambrosius Spinola, Don Cordua, Don de Valasco, Inigo de Borgado ghelijck uyt.

Spinola

Dewijl de comste vanden Prince is op handen /
Tot onser aller scha-en baet der snoo vyanden /
Sal men 't gheschut dat op de Baterijen staet
Afschieten gh'lijcker handt / en datmen 't niet weer laet /
Maer stellent al ghelijck de wech in nae der Heyden /
Dewijl wy alle daegh den vyandt hier verbeyden /
Die ons met aller macht / van hier soeckt op te slaen /

En soo het selfd' gheschiedt ist met ons al ghedaen.

Inigio de Borgia

En weet men noch niet hoe sterck den vyandt is ?
Of oock hoe veel gheschut ?

Spinola

't Is seker en ghewis /
Tachtich Cornet te paert / en vijftien Compagnijen /
't Saem volck braef te voedt / en daer oock noch besijen /
Vijf en seventich stuckx ghebruychelijck Canon /
Waer mede dat hy ons een groote schaed doen kon /
Daer by noch vijftich kleen, en vijf-en-twintich grooten
Van Yser en Metael seer kunstelick ghegoten.

Don Cordua

Een groote macht om ons een swaer af breuck te doen.

Valasco

Daerom ist best dat wpoustop het vluchten spoen /
En mogen dese komst wel altemael vervloecken /

Spinola

Laten wy dan ghelijck onse profijit gaen soecken /
En stellen voort 't gheschut al 't saem ter Heyden in.

Inigio de Borgia

't Sal alles zijn volbrocht nae uwes Princen sin.

Den Prins, Graef Henderick, Graef Ernst, Mans-veldt.

Prins Maurits

Datmen de plaetse strack / die ick hier heb besichticht /
Beschanst / en voort begraeft / en alles daer toe stichticht /
En datmen datelijck Ruyters op kindtschap sendt /

Die hare paerden niet geheel zijn afghemendt.

Binnen.

SESTE BEDRIJF

**d'Infante geeft hier last aen den Graef vanden Bergh,
om met zyn Heyr nae Berghen te trecken.**

Vertoonder

Siet d'infante hooghe vrou /
Vol van rouw /
Geeft hier last aen vanden Berghe,
Dat hy niet zijn macht sal /
Tot den Val /
Haren vyandt gaen te terghe.

**Vertooninghe alwaer d'Infante inde Misse sidt,
met een MinneBroers Koord om 't Lyf.**

Vertoonder

Siet d'Infante hier alleen /
Vol ghebe'en /
Ende knielt voor 't Antaer Heylich /
Dat dees Graef zijn comste mach /
Sond'r gheklach
Comen in het Legher veylich.

d'Infante, een Paep, Graef vanden Berghe.

d'Infante

Nae dien ick vanden Bergh dit Landt hier moet beheeren /
met Vorsten kloeck en wijs / en deftighe Raets-Heeren /
Waer door ick g'nootsaect ben / my oock als haer te voeghen /
En laten my met haer-luy aller wel ghenoeghen /

De welcke dit belegh eerst hebben by de handt
Ghenomen / teghen ons trots-moedighen vyandt:
De welcke u uyt mijnen name daer oock stueren /
Om eerder met malkaer te vellen de Stadts mueren
Van Berghen op den Zoom, dat soo langh heeft gheduert /
En men'ghen droeven siel ter aerden heeft ghestuert /
Sao dat wy medely hebben met die Soldaten /
Die laes ! soo deerelijck daer voor het leven laten /
Daerom Gzaef u doch haest en na de eere tracht /
Op dat dees Stadt te eer mach onder zijn ghebracht.
Dees Vader die sal u de segheninge gheven /
Op dat ghy niet daer voor verroeckeloost u leven.

Paep.

Ghy Grave hier doch niet ontsiet uws levens draet /
En siet / al waert dat ghy u leven daer schoon laet /
Weest daerom niet beswaert / u siele falstrack rijzen
Van hier nae d' Hemel toe / daerom wil ick u prijsen
Dat ghy u Grave flockx nae Berghen spoet met haest /
En stormt / mijnt / en velt / jae buldert ende raest /
Jae laet het kleyne kindt oock inde wiech niet leven /
Maer laet Het altermael door 't felle swaert doch sneven /
Geen sond en kond ghy doen / want 't is een heylich doen /
Daerom wilt vry met hert en siele daer toe spoen /
Daer wast Albaensche Hooft die hier soo schrickelijck moorden /
Jae alles vreesdent hem door zijne felle woorden /
Soo haest als hy doot was terstont zon siele klam
Opwaerts ten Hemel / jae d'Heylighen Enghel hem te moet quam /
Met wat een vreucht sal men u Prince dan ontfanghen /
Die met soo Heyl'gen werck u siele hebt omhanghen /
Ach ! dat ick was als ghy / hoe vlijtich sou ick pooghen
Om mijn vyanden eens te krijghen ander d'ooghen /

En gaen oock metten dagh / soo kloeckelijck te keer /
Dat ick se altemael sou vellen wel ter neer.

Graef Henderick

Vader soo veel ick kan sal ick my daer nae voeghen /
Wilt u met goede hoop soo langhe slechts ghenoeghen:
Soo veer ick ben een Graef sal 'k toonen wie ick ben /
'k Sweer u ô Belgica ghy my te recht niet ken /
Tot noch toe heb ick u seer sachtelijck gaen strelen /
En hebt u met mijn gunst nimmer connen bevelen
Ick sal u nu voort aen wat herder tasten aen /
Als ick u ketters heb tot noch toe oyt ghedaen.

d'Infante

O Grave soo ghy doet als ghy voor desen dede /
Sal ick dit Vroulijck hert gheheel setten in vrede.

Graef vanden Berghe

O Vorstlijcke Princes betrou u dienaer toe!
Dat 't geen ghy my ghebied / ick grachelijck voldoe:
Al waert das ick my sou versellen met de doodt /
Als ick er u mee dien / valt geen last my te groot.

Paep

Hier mede dient hy u en oock den grooten Godt
Die strengelijck ghebiedt te volgen zijn ghebodt.

Graef vanden Berghe

Ick sal soo veel ick kan / met vlijt my daer toe stellen.

d'Infante

De Heylige moeder wil o Grave u versellen.

Binnen

Hier gheschiet een vertooninghe, al waer den Grave van den Bergh vertreckt,

Vertoonder

Den Grave vol van beleydt /
Siet hier scheyt
Om nae 't Legher te marcheeren:
Dies hy voor d'Infante groet
Valt te voet /
Op hoop dat hy weer mach keeren.

Prins Maurits, Graef Ernst, Graef van Mans-veldt.

Prins Maurits

Soo haest de Ruytery die ick heb uytghesonden,
Flus weer int Legher comt / dat sy my strackx verconden
Den vyandt zijn voorneem / sonder eenigh vertoef /
Want haer voornemen / ick seer noodichlick behoef.

Prins Henderick uyt.

Prins Henderick

Broeder terstont een Bood seer haestich quam ghelooopen
Wt Vrieslandt / en brengt tijdingh hoe dat aen groote hoopen
Het volck van Oldenseel / ghevallen is in 't Landt /
En alles voor de buyt wech plundert en verbrandt /
Soo dat wy noodichlick hier dienen op te letten.

Prins Maurits

Wy moeten met gheweldt ons daer weer teghen setten /
Mijn Neef Ernst? hy.

Graef Ernst

Hier Neef.

Prins Maurits

Ick alles u vertrou /
En op het uysterste: mijn hope op u bouw /
Trecht ghy nae mijn bevel / nae 't Dorp gheheten Ommen /
Al waer den vyand / soo langhs 't moer is heer ghecome /
En u strackx wel voorsiet met volck te voet, te paert
Die voor haer vyanden gheweest ziju noyt vervaert /
Daer komende sult ghy den Cap 'tepe Donia
Vinden / met oock den Capiteyn Eysinga :
En wilt om dit voldoen vertoeven doch nhet langhe
Daer by / hoort / sult ghy noch oock 't volck van Bourtange /
Den Smeltsingh sult ghy noch met den Drost van Lailandt
Al t'saem nae uwen wil / oock hebben op u handt /
Hier mede hebt ghy noch soo ick vastelijck meene /
en sy den vyandt waer heel sterck op de beene /
Doch meene niet dat sy soo sterch sullen zijn /
Daerom met haeste doch voldoet den wil van mijn.

Graef Ernst

Ick gae en sal met haest u tijdingh laten weten /
Mijn trotsen moet / die is op haer seer fel ghebeten.

binnen.

Prins Maurits

't Is wonder Grave dat den vyandt is soo stil.

Graef van Mansvelt

Groot-Mogend' Prince, dat ick volghen mocht mijn wil /
Men sou met gh'lijcker macht haer soecken op te slaen,
Soo was dit legghen van ons en haer oock ghedaen.

Prins Maurits

Neen Grave geensins geen bloedt meer te vergieten.

Graef van Mansvelt

Int slaen des Vorst en my veel meer het leven lieten.

Prins Maurits

Dat was een ander dingh / soo wy dit laten staen /
Soo sullen sy eer langh haer eyghen Prince slaen.

Prins Henderick

Nochtans dient men 't te doen / af tot de stadt haer bate.

Prins Maurits

De stadt heeft nu geen noodt / ten sy wy uytghelate
Waren van sinnen al / maer holla / wat gheluyt /
Misschien dit blasen ons wat wonderlijckx beduyt.

binnen

Een Soldaet uyt

Soldaet

Hier ben ick aen 't quartier vanden Velt-Heer ghecomen /
Daer ick met vreesse heb de wech naer toe ghenomen.

Schiltwacht

Wie hoor ick daer? Rivala.

Soldaet

Hier is een vrient/
Dielangh den Marquis heeft voor een Soldaet ghedient /
En moet seer noodichlijck hem selfs mijn woordt uytlegghen.

Schildwacht

Blijft staen hier op u plaets / men salt hen aen doen segghen.

Spinola

Die my hier spreken wil wat is het voor een vrunt /
Spreeckt op wat ghy begeert verlof wert u ghegunt.

Soldaet

Wy hebben moedich Prins de voortroep der Soldaten /
Ghetroffen vanden Prins, doch weer moeten verlaten /
Soo dat den vyandt meent seer haest by ons te zijn.

Spinola

Swijcht en siet voort tot / dat ghy niemant als mijn /
Dit selfde en seght: Siet toe op op ghy mannen /
Wy moeten ons van hier voort tot het vluchten spannen /
Dewijl den vyandt sterck en seer dicht by ons is.

Don Cordua

Is dese tiidinghe al seker en ghewis.

Spinola

't Is niet als al te wis / want hy al heeft ghetruffen /
D'een part mijns Ruytery / die hy meenden te verbluffen.

Valasco

O Berghen, Berghen soo en krijghen wy u niet.

Inigio de Borgia

't Is voor ons al te saem een over groot verdziet.

Spinola

't En is voor ons geen tijdt om langer hier te legghen /
Maer moghen voor dees tydt de plaets wel adieu segghen /
Dies wil ick dat men fluckx 't gheschut voert Landewaert in.

Don Cordua

Het selfde ick oock wonder gheraedtsaem vin.

Spinola

En datmen 't Legher oock dat leydt aen de Noort-sijde /
Stelt in slach-ordere op dat wy ons bevrijde
Van alle ongheval / Waer onder wy ghelijck
Al t'samen by malkaer sullen nemen de wijck /
en datmen 't paerde volck bestelt aen beyde syden /
Op dat sy soo rontom van het voet-bolck rjden /
Daer nae oock volghen sal 't gheschut int midden weer /
Danal de waghens die t'saem zijn gheladen seer /
En laten Hildernis / Woensdrecht, Santvliet / aen d'rechter handt /
Hogenheyde / Mispen / Huysbergh / aen d'sterck landt /
Op dat wy vrylick soo naer Antwerpen marcheeren /
Sonder dat yemanden van 't Legher ons sal deeren.

binnen.

Ryhoven, Fama, Morgan, Lokeren

Ryhoven

Soo als wy 't saem verstaen uyt d'overloopers monden /
Heeft den vyandt 't gheschut naer Antwerpen ghesonden /
En wil den Heer sy danck de Stadt nu gaen begeven /
Daer menich krijchsman stout ghelaten heeft het leven /
Nae dat hy heeft dees Stadt op veelderley manier /
Seer strengelijck aengetast / te sweert en oock te vyer /
Maer is kloeck wederstaen door macht van ons Soldaten /
Die haer soo lichtelijck van niemandt dwinghen laten /
't Was maer blaeskakery / en klappen met den mond /
Maer met de wercken hy gantslick niet doen en kond /
Waer is u groote macht nu teenemael ghebleven ?
Waer zijn u daden nu daer ghy zyt door verheven ?
Waer zijn u dwinghers nu daer 't al voor wijcken most ?
Waer zijn u krijchslien nu die niemandt wachten dorst ?

Waer zijn u Helden nu die op haer daden roemen ?
Waer zijse die segh ick haet steeds verwinners noemen ?
Waerom hebben sy nu ghewroocken niet haer leet ?
De kogels diemen schoot / die waren haer te heet.

Lokeren.

Nochtans soo 't scheen in als meenden sy ons te dwinghen /
Waer door datmen ans oock soo fellijck quam bespringhen /

Jae pocchers groot ban moedt maer weynich inder daet /
Want alles wat ghy doet dat doet ghy door verraet /
Maer door Manhafticheydt en het kloeckmoedich strijen /
Moet ghy tot uwer spijdt d'onderganck van ons lyen :
Maer hoe of Morgan dus snellick hier komt aen.

Morgan

Ons al verlossinghe ghy Heeren is ghedaen /
Want men de troupen van den vyant siet marcheeren.

Fama

Wel datmen het gheschut nae hun lie toe gaet keeren /
en schieten noch soo langh tot datmen haer kan sien
Op dat haer noch dees eer van ons luy mach gheschien.

Ryhoven

Maer holla ! dat elck een noch wacht op zijner baet /
Dewijl zijn hinder-tocht noch achter d'raybergh staet.

binnen.

*Graef Henderick vanden Bergh, met zijn Legher treckt over 't Tonneel,
daer nae een Trompetter.*

Trompetter

Wy dienen Grave wel ons weer te rugh te keeren /
Dewijl een gantsche Heyr komt op ons aen marcheeren /

Te paert en oock te voet / met stucken kleen en groot /
En hele waghens mee ghelaen met kruyt en loot.

Het Legher van Spinola laet hem sien op 't Tonneel.

Graef vanden Berghe

Trompetter spoeyt u voort en brengh ongh tijdingh wis /
Oft Princen Heyr of den Marquisen vollick is /
't Sa mannen stelt u hier solanghe in slach-ordre /
Op dat den vyandt ons niet t'eenemael vervordre /
Indien het vyandt is / den Trompetter neemt zijn keere /
Dat elck een hier nu wel past op zyn gheweere.
Trompetter wat tydingh.

Trompetter

Het Leger dat ghy siet /
Is den Marquis Spinla die voor Berghen wegh vliet /
Dewijl den Prince van Oraengien is ghekomen.

Graef vanden Berghe

Wel heeft by daerom dan de vlucht dus aenghenomen /
En heb ick my daerom ghestelt oock op den weghe /
Dan komt treckt voort / dat wy bem trecken teghen.

*Beyde Leghers trecken over 't Tonneel
en ontmoeten malkanderen int trecken.*

Hier geschiet een vertooninge,alwaer sy malcanderen wellekomen

Vertoonder

Siet twee Leghers seer bequaem /
Hier te saem
Malkand'ren op 't veldt ontmoeten:

D'een die komt tot het ontsedt /
Wel op ledt /
Daerom sy malkand'ren groeten.

SEVENSTE BEDRIJF

Den Prins, Graef Henderick, Graef Van Mans-veldt.

Prins Maurits

Nae dien den vyandt is met zijn macht
opghetrocken /
Niet tot ons groote scha / maer tot ons groot
ghelocken /
Sois mijn wille dan dees macht schier teenemael
Te laten legghen hier ontrent by Rosendael
Maer dat ghy Broeder sult u selfs by vertrouwen

Op dat het volck sich mach dicht by malkander houwen /
En voorts op alle dingh wel neerstelycken let /
Want ick treck met den Graef nae Berghen, dat ontset
Is / door Godts stercke handt met dertich Cornet paerden /
Die wel zijn ghemonteert met Pistolen en swaerden /
Op dat ick ordere mach stellen inde stadt /
Waer dat het volck is gheheclick afghemadt.

Graef van Mansvelt

Ick sal u Broeder Prins soo langhe hier versellen.

Prins Maurits

Ghy sult soo 't u belieft met my te paerde stellen /
En sien wat kloeckheyd binnen Berghen is ghewrocht:
Daer menigh kloeck Soldaet het krijgen heeft besocht:
Dies Grabe ist u wil so spoeyt u op de been !

Graef van Mansvelt

Alst Prince u belieft ick voegh my met u heen.

Morgan, Lokeren, Fama

Lokeren

Den lesten op-tocht van den vyandt is gheschiedt /
Dewijl wy gantschelijck hem nu vernemen niet /
Die tot dees tijdt toe heeft achter d'Raeybergh gelegen.

Morgan

Soo is het alles dair ghetrocken uyer wegghen /
Waer voordat wy den Heer wel moghen danckbaer zijn!
Die ons verlost heeft van een langhduerighe pijn
Doch Heeren noodich ist sonder hier langh te dralen /
Te maken ons ghereet om den Prins in te halen /
Die met den Gave hier niet wijt en is van daen.

Fama

Indien ick rechte hoore / soo komen sy daer aen /
Laet ons het volck strack gaen stellen inde wapen /
Waer in sy alle beyd veel vreuchde sullen rapen.

In en uyt met eé.

Ryhoven

Dat elck een nu hier op zijn gheweere past
Op dat den Prince ons niet onvoorsiens verrast.
En soo gau wy den Prins met den Graef sullen sien!
Soo laet met de Musquets een chargie fluckx gheschien.

*Den Koer blaest weer,
den Prins met den Graef van Mansveldt uyt,
sy schieten.*

Ryhoven

Groot-mogend' Prins en Deer / zijt by ons wellekom /

Prins Maurits

Het selfd' wens ick u ghy Helden wederom /
Die u in desen strijdt kloeckmoedich hebt ghedragen /
En u vyanden trots seer Manlijck afgheslaghen /
Jae hebt door uwe kracht hem schielijck soo ghegroet /
Dat dese Wallen hooch bespat waren van 't bloedt /
Waer door ghy groote Eer en Lof t'saem hebt bekomen /
En sal goet-gunsticheyt aen u weder betomen /
En oock den oppersten sal u beloonen trouw.
Sy roepen al
Langh moet ghy leven oock Groot-Mogend' Vorst Nassouw,

**Hier gheschiedt een Vertooninge
alwaer den Prins met den Gouverneur Ryhoven, Fama,
Lokeren, Morgan met Lauwer worden ghekroont,
den Prins op een Waghen, en voor op een Maeght
bebbende den hoedt op een Lancie.**

Vertoonder singht.

Siet den Prince van Nassouw
Seer ghetrouw /
met dees Helden kloeck van moede
Krijghen hier voor hare daet
Delicaet /
Eenen schoonen Lauw'ren hoedt.

*De Eendracht en Mars,
hebbende den Prins met dees Heeren aen een Oraengie bandt, de*

Maechden komen singhende, in een widt kleedt, met lanck hayr, daer naer volcht de rest al singhende.

LIEDEKEN

Stemme:

O schoonste Personagie, &c.

1.

Looft nu den Heer der

Heeren

Die onse Stadt van onheyl komt bevrijden,

En komt ons vreucht vermeeren,

Naer al ons pijn, en al te swaerlijck lyden

Van 't schieten al

En swaer aenval,

Van vooren en van syden,

Als oock van 't stormen,

Met veelderhande formen

Van belyden.

2.

Looft oock ons Prins Nassouwe,

Met dese al, die kloeckelijck voor ons Streden,

Waer wy op moghen bouwen,
En stellen haer voort stryden oock te vreden,
Want die haer goede,
Jae Lyf en Bloedt.
Voor ons trouwlijck gaen waghén,
Sijn waert tot loone
Te draghen eenen kroone
Al haer daghen.

3.

En ghy Borghers ghemeene
Die u tot noch geen tydt hebt doen verdrieten,
Maer hebt met groot en kleene
U steeds geweert, met vechten, slaen en schieten,
Sijt kloeck ghemoedt,
Ontsiét geen bloedt
Voor 't Vaderlandt te waghon,
Soo sal u helpen
Godt, en u kommer stelpen,
En swaer klaghen.

Den Prins met d'officiers ghelyck uyt.

Prins Maurits

Den Heere sy ghelooft / wie dat ons heeft bevrijdt /
Als dat wy onse Stadt niet zijn gheworden quijt /
Maer Fama ick sal u noch met dees last beladen /
Het welch is ons besluyt / door 't wysselijck beraden /
Dat ghy uyt elcke vaen strack lichten sult thien man /
Waer mee ghy Steen-Berghen met haest sult tasten an /
En eyschent in mijn naem of uyt last onser Staten /
Of sy niet zijn van sin de stadt weer te verlaten ?
Soo sy dit niet en doen / soo stelt voort het Canon /
En siet of ghy met vrees haer niet beweghen kon.

Fama

't Geen ghy mijn Prins ghebiedt sal nae u wil gheschiebm.

Prins Maurits

En neemt het selfde volck dat is tot u ghebieden.

De Thooren-wachter op den Thoorn staende

Hoe kander zijn een armer man /
In de wereltdt als icken /
Die niet eens krijghen mach de kann /
Maer moet hier dach en nacht staen micke
Al op die Geuse boeven
Die komen van Breda
En doen is haer macht proeven /
Bitter sonder ghenae /
Jae komen stelen
De Boeren al haer hoornich vee /
Die sy onder malkander delen.

Ick sou veel liever een pijp smoock /
Of een vaen biers hier lichten /
Jae ghenieten doch maer den roock /
Als in den reghen hier staen dichten /
Of met een soete Meysje
Spelen Bommela Bom
Och mocht ick nou een reysje
Spelen met de Geeridom /
Soo sou ick raken
Van al mijn smert en swaer verdriet /
En al ongheneughten oock laken.

Doch nu terwijldat ick hier stae /
Mach ick een deuntjen blasen /
Daer teghen wort den tijdt vast spae /
Om dan te drincken en te grasen /
Eer dat de snoode leuren
Hier komen in het veldt /

My met stelen versteuren /
Met paerde volck verselt /
Tot groot beroeren
Van Burgers en Soldaten al /
Als oock van kinckels ende Boeren.

Maer hou wat groot gherucht van volck hoor ick rasen ?
Ick sou seer lichtelych wel een allarm blasen /
Doch best ist dat ick hier eerst sekerheydt van sie /
Op dat inde Stadt geen oploop vergeefs gheschie /
'Is best dat ick den bril eens krijghe by de handen
Daer ick veerst met kan sien. Obloedt ! wat al vyanden
Sie ick daer komen aen / met sulck een hoop gheswarm /
Ick op het spoedichste sal blasen een alarm.

Hy blaest.

ACHTSTE BEDRIJF

De Gouverneur van Steen-Berghen met twee Capiteynen

Gouverneur

De wachter sterck heeft allarm strack gheblasen /
Soo dat de heele Stadt fact vol roepen en rasen /
en vreesen dat Nassou sou wesen op het padt
Om te vermeesteren hem weer van dese stadt /
Soo dienen noodich wy op alles nu te letten /
en alle plaetsen oock met het gheschut besetten /
Opdat wy moedichlich saem met ghelycker handt

moghen seer mannelijck wederstaen den vyandt .

Wat dunckt u Capiteyns / sal dit niet zo gheraden.

1. Capiteyn.

Ick vind my in dees saeck seer swaerlich beladen.

Gouverneur

Beladen doch waerom? ick bid u geeft my reden /

Want onse tijdt is kort / die wy moeten besteden

Seer nut en wijselijck.

1. Capiteyn.

Siet ick u segghen sal /

Dat wy ons weeren siet / is gantslijck niet met al

Soo sullen wy haer toon moeten ghelijck verwachten /

Want dit en is geen plaets / daer men ghebruyckt op krachten

Die tegenstandt kan doen / onmoghelyck is dit Heer /

Daer toe ist noodich dan te bruycken teghen-weer /

Indien 't een plaetse was die 't stormen kon verdraghen

Ick Ridderlijck by u mijn leven oock sou waghen /

maer hier is gantslick niet om teghenstant te doen /

Noch zýn oock niet versien om de Ghemeent te voen.

Gouverneur

D'redenen die zijn de myne gantslijck teghen /
En 't schijnt daer toe dat ghy jijt gantschelijck verlegghen
Wat kan het schaden dat wy ons houden wat trots ?
Ghy weet hoe dat den vyandt is vol spots /
En dert'le moet-wil / noch wilt ghy u soo kleyn achten /
En laten sonder slach of stoot u dus verkrachten /
Is dit een krijgers hert / dat in u borste woont /
Die dus het schuymich bloedt te storten hier verschoont /
Ick sweer ghy volghen sult het geen ick u ghebiede /
Of een te swaren straf sal over u gheschiede /
Daerom belast ick u en geef udesen last!
Dat ghy my datelijck op d' amonitie past
En waer sy is van noodd / oock voort daer henen bringhen /
k Sal sien of ick macht heb / om u suffers te dwinghen.

Fama met zyn volck komt voor Steen-Berghen.

Famars Trompetter

Fama

Trompetter spoeyt u hier / treedt voort tot na dees stad/
Die elf Weken nu den vyandt heeft ghehadt /
Seght dat ghy uyt den last komt vande Heeren Staten /
Die haer op 't spoedichste dees vraghe af doen laten /
of uyt last van Nassouw, of sy met aller spoedt
De Stadt willen verlaten / en daer met koelen moedt
Wt trecken / en laten alles daer binnen blijven /
Of wy sweeren haer al / te straffen aen den lijve /
Dies datelijck vertreckt / u antwoord ick hier wacht.

Schiltwacht

Wat hoor ick voor gherucht dat herwaerts nu tracht.

Trompetter

Ick moet den Gouverneur seer haestelijcken spreken.

Schiltwacht

Blijft hier segh ick men sal hem toonen doen een teecken.
Uws komsts.

Trompetter

Gaet voort heen.

Schiltwacht

Ick datelijck weerkeer

De Gouverneur op den Wal

Gouverneur

Wat ist dat ghy begeert ?

Trompetter

Strijtbaren kloecken Heer/
Die u af vraghen doet of ghy niet zijt van sin
De stadt te ruymen weer / en hem te laten in.

Gouverneur

Dees eers achten wy u Prince noch niet waert.

Trompetter

By u ontsegghen doet ten vyere en te swaert.

Gouverneur

Dit herte kan men met geen groote woorden dwinghen /
Seght hem dat hy eerst moet / ons dapperlijck bespringhen /
Wat waent u Prins en Heer / dat wy zijn dreygingh achten /
Neen / hy is veer verdooft / wy vreesen niet zijn krachten /

Het yser stael en loodt / is voor u trotsen Heer /
Daer toe 'tghewerens punt / en noch veel dinghen meer /
Seght hem wy ons so licht terugh niet laten stueren /
Maer wy eerst moeten sien de dwiners vande mueren /
Dies datelijck vertreckt / dit antwoozt hem verklaert /
En hem t'antwoorden meer acht ick my al te waert.

Trompetter

Siet dat dees woorden trots u niet te suer opbreken /
Want u hooch-moedich hert voor Berghen is ghebleken.

Fama

Dat antwoord brengt ghy ons / is dese tijdingh goet.

Trompetter

Den vyandt rechte-voort is noch te trots van moet /
Doch is geensins van sin de Stadt over te gheven /
al waer het oock dat het sou kosten al haer leven /
Jae heeft noch kruydt en loodt / om u te senden toe.

Fama

Sijn trotsheyt sullen wy hem wel haest maken moe.

Trompetter

Jae lieten oock soo licht haer niet te rugghe stueren
Maer mosten toonen eerst de brekers vande mueren.

Fama

Wel aen wy sullen sien wat trotsheydt wercken kan /
Brengh dese stucken bey / hier nu wat naeder aen /
En flanckeert op de Stadt / en brengh te huysen t'onder /
Ghelijck of Jupiter quam met zijn snellen donder /
en stelt u in gheleen / jae kloecklnck in slach-oorden /
Op dat wy sien waer mee sy ons sullen antwoorden.

*Het gheschut wordt ghestelt, en schieten,
daer nae de Gouverneur met de Capiteyn op den Wal*

Gouverneur

Wy zijn ghenootsaeckt nu dat wy ons overgheven.

Capiteyn

Is nu u groote hert / en u kloeckmoedich streven
Soo dra verandert.

Gouverneur

De noodt ons daer toe dwinght /
Want hy ons lichtelick met alle macht bespringht.

Capiteyn

Tot een seer goet accoordt dienen wy wel te trachten /
Tot onser aller baet.

Gouverneur

Men dient niet langh te wachten /
Maer spoeyt ghy u tot haer op dat sy her waerts keeren /
Dewijl wy zijn bereydt om nu te Palmenteeren /
Doch willen eysschen haer dat wy met vol gheweer /
Als oock met ons gheschut en andere dinghen meer /
Alt samen trecken uyt / als oock den Priester mede /
Die de Autaren hier doen bouwen heeft in Stede.

Capiteyn

Ick volghe u ghebidt / en spoey my buyten poort.

Gouverneur

Ick sal met hertens lust verwachten u antwoordt.

Capiteyn

Groot-Mogend' strijdtbaer Helt / die vaeck int open veldt
D' daden Ridderlijck daer hebt ten toon ghestelt /

Wy die op u antwoordt / seer trotselijcken spraken /
als oft was in ons macht den Hemel schier te raken /
Comen ootmoedich nu de Vrede selfs aenbieden /
U die met woorden wy soo 't scheen wouden doen vlieden.

Fama

Waer is ghebleven nu u overgrooten moedt.

Capiteyn

Die is helaci nu! ghedruckt onder de voedt
Door u manhafte handt / en u kloeck-moedich strijen /
Soo dat wy tot ons spijt moeten verwinningh lijen.

Fama

Ick sal op u versoeck met u voorts derwaerts keeren /
Na u groot-sprekend' Heer / die nu soeckt 't Palmenteeren.

*Sy gaen na de Stadt, de Gouverneur op den Wal, Fama daer buyten
staende*

Fama

Hoe zijt ghy nu ghesindt.

Gouverneur

Tot uwen dienst bereydt.

Fama

Hoe en op wat manier.

Gouverneur

ghelijck ick heb gheseyt /
Dat wy met vol gheweer / als oock 't gheschut en goet /
Sullen uyt-treken sonder dat ghy yemanden misdoet /
En zijt ghy soo ghesindt / soo sullen wy u laten
Dees stadt tot onser scha / en tot profijnt der Staten.

Fama

Geensins ick dit sal doen, wat waent ghy dat wy sullen
U die op een goe vraegh / soo schrickelijck ginckt brullen
Met woorden fel en trots / u dit doen te gheval /
Neen neen ick sweer / dat ick 't veel eer vernielen sal
Wat dat sich heeft ghereyt / maer wy sullen u laten
Vrymoedich trecken uyt / met alle u Soldaten
En u bagagie met oock al u Canon
Sal blijven inde Stadt het welck ons scha doen kon /
Indien wy 't lieten u / sulcx wy niet en doen /
Maer wilt ghy u niet haest tot een uyttrecken spoen /
Soo segh ick u siet toe / u tijdt wel wilt besteden.

Gouverneur

Het geen ghy ons aenbietet / daer zijn wy met te vreden.

Fama

Trecket datelijck dan uyt / ick hael het volck aen.

Capiteyn

Dat wy de Trom'len doen tot een uyttrecken flaen.

Fama treckt na de Stadt, en die van binnen uyt

Fama

Trompetters blaest nu op ter eeren van Oraengien,
Die nu Victory wint tot trots en hoon van Spaengien /
Lof Hemel die ons hebt de overhandt ghegeven
Dat wy van Spaengien niet ghenomen zijn het leven /
Die met een groote macht / ons gantsch socht t' onderbringen /
En ons tot 't Spaensche jock socht t'eenemaal te dwinghen /
Die ghy ghebroken hebt haer over groote macht /
Die sy voor Berghen te saem hadden ghebracht /
Waer voor wy schuldich zijn te thoonen de danckbaerheden
En breyden uyt u Lof van nu tot eeuwicheden.

FINIS